

EL SOMNI GLOBAL D'EUROPA

FRANCISCO ALDECOA. DEGÀ DE LA FACULTAT DE CIÈNCIES POLÍTIQUES I SOCIOLOGIA DE LA UNIVERSITAT COMPLUTENSE DE MADRID.

ARTICLE PUBLICAT A EL PERIÓDICO DE CATALUNYA EL 23 DE GENER DE 2005

Els Caps d'Estat i de Govern de la Unió Europea firmaven el 29 d'octubre del 2004 a Roma el *Tractat pel qual s'estableix una Constitució per a Europa*. Aquest Tractat Constitucional --o Constitució si es vol-- és fruit d'un peculiar procés constituent que va abordar l'adaptació de la Unió a tres grans desafiaments: la urgència d'acostar-se al ciutadà, el funcionament institucional efectiu després de l'ampliació i la necessitat de reforçar el perfil de la Unió Europea com a actor internacional.

La *declaració de Laeken* del desembre del 2001 encarrega a la Convenció Europea --òrgan de la reforma-- que consideri les modificacions necessàries amb la finalitat d'aconseguir que la Unió Europea es converteixi en "un factor d'estabilitat i en un model en el nou món multipolar". És sorprenent que la Conferència Intergovernamental que va seguir la Convenció en l'aspecte concret de la política exterior aprofundís els consensos d'aquella concretant-ne alguns extrems i avançant notablement en l'àrea de la defensa. ¿Quines són les aportacions principals de la Constitució a la Unió Europea com a actor internacional?

L'explicitació política. La primera aportació de la Constitució és l'aprofundiment del model polític de la UE, unió de ciutadans i estats i primera democràcia transnacional. En la mesura que l'actor com a tal estigui més ben definit i sigui més sòlid té més possibilitats per exercir la seva influència en l'escena global. En aquest reforçament de l'actor hi té especial importància la previsió de la personalitat jurídica internacional per a la UE, que li permetrà fins i tot estar representada en altres organitzacions internacionals. Igualment és un avanç significatiu la superació de l'*estructura de pilars* creada pel Tractat

de Maastricht, cosa que redundarà en una unitat i una coherència més fermes de l'acció exterior europea.

Una política exterior amb una concepció més ambiciosa. La Constitució formula els objectius i valors que han de presidir l'acció exterior europea. Recullen la concepció comuna de la política europea com una política de pau i possibiliten la realització d'una política exterior de responsabilitat. Aquests objectius són la pau, la seguretat, el desenvolupament sostenible del planeta, la solidaritat i el respecte mutu entre els pobles, el comerç lliure i equitatiu, l'eradicació de la pobresa i la protecció dels drets humans, especialment els drets de la infància, l'estricta observança i el desenvolupament del Dret Internacional, i, en particular, el respecte als principis que estableix la Carta de les Nacions Unides. La concepció de la política exterior comuna, manifestada en la Constitució, no és sinó l'expressió externa del model de societat del benestar propi de la UE. Per dir-ho en paraules de **Jeremy Rifkin**, "el somni europeu és un somni global".

Més eficàcia i visibilitat. La innovació institucional més rellevant del Tractat Constitucional la constitueix la creació del ministre d'Afers Estrangers, amb la doble dimensió de ser membre de la Comissió, i un dels seus vicepresidents, i de tenir el mandat del Consell. Substituirà així l'Alt Representant per a la Política Exterior i de Seguretat Comuna (PESC) i el comissari encarregat de les Relacions Exteriors, de manera que s'acabarà amb la duplicitat d'estructures. El ministre estarà al capdavant de la PESC, inclosa la defensa, i dirigirà l'altra gran innovació, el Servei Europeu d'Acció Exterior, la futura diplomàcia europea. Contribuirà amb les seves propostes a la formulació d'una política exterior coherent, mirant d'acostar les posicions nacionals i, sobretot, constituirà la cara de la Unió Europea a l'exterior. Els Governos d'Europa ja han decidit qui serà el primer dels ministres d'Afers Estrangers, l'actual alt representant, **Javier Solana**.

Més credibilitat en l'escena internacional. La Constitució atorga a la UE nous mitjans per desenvolupar la seva actuació internacional. Juntament amb els seus tradicionals instruments de potència civil (comerç, diplomàcia,

cooperació al desenvolupament...) es preveu per primera vegada un cert *poder dur*. Entre els nous elements per a una defensa europea s'ha de citar l'ampliació de les *tasques de Petersberg* (missions humanitàries i de pacificació), la previsió d'una clàusula de defensa mútua, la cooperació estructurada permanent i la clàusula de solidaritat per al cas d'un atac terrorista o una catàstrofe.

Les innovacions de la Convenció no són només retocs tècnics, sinó que constitueixen una verdadera reforma constitucional en la mesura que possibilita un marc conceptual concret --la política de responsabilitat-- a través dels principis i objectius, i els mitjans i instruments per a l'eficàcia d'aquesta política. L'ampli consens sobre la concepció i l'existència de procediments i instruments reforçats ajudaran a la convergència de les visions i polítiques nacionals, i permetran en el futur desplegar una política realment comuna.

Fins i tot en el cas extrem que aquesta Constitució no s'arribés a ratificar, el procés constituent és un avanç de primera magnitud ja que, a través de la reflexió i el debat pausat, ha permès aconseguir un consens bàsic dels governs europeus sobre la política exterior. La rellevància d'aquest consens ha portat a la vigència anticipada de moltes de les reformes, com ara l'Agència Europea de Defensa, *Mr. Euro*, la creació del Servei Europeu d'Acció Exterior o la clàusula de solidaritat. Per tots aquests motius, coincidim amb el Parlament Europeu que, en la seva resolució majoritària d'aquest 12 de gener, ressalta l'enorme valor afegit de la Constitució, ja que "augmentarà notablement la visibilitat de la Unió i la seva capacitat d'actuar a escala mundial".